

НАВІНЫ

БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ «АДРАДЖЭНЬНЕ»

Выданьне Арганізацыйнага камітэту.

6 1989

Прайшло паўгады з таго часу, як 19 кастрычніка 1988 года быў утвораны Арганізацыйны камітэт /часовы ініцыятыўны цэнтр/ Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне". Прайшло доўгіх паўгады ў надзвычай цяжкіх умовах працы. Толькі 19 лютага мы змаглі нарэшце сабрацца разам з саракатысячнай грамадой на мітынг у Менску, дзе побач з афіцыйнымі дзяржаўнымі дуналі ў паветры бела-чырвона-белыя сьцягі — нацыянальныя сімвалы нашай слаўнай і пакутнай гісторыі. Мы ўсе перажылі момант узаемаразуменьня і адзінаства, момант агульнага лёсу. І гэтак адчуваньне спаралізвала ў душах радасьць і аптымізм, надзею на лепшую долю.

Аргкамітэт БНФ — гэта самастойнае грамадскае ўтварэньне, незалежнае ад якой бы там ні было грамадскай ці афіцыйнай структуры. Устаноўкі, арганізацыя, прадпрыемствы, творчыя саюзы, асобныя грамадзяне падтрымліваюць Народны фронт маральна, удзеляючы ў яго акцыях і праграмах праз утвораныя групы падтрымкі і шляхам добраахвотных

У красавіку шырокае абмеркаваньне матэрыялаў да праекту Праграмы, якія былі надрукаваны ў "Навінах", распачынаецца ў групах падтрымкі і ў зацікаўленых арганізацыях. Адначасна з абмеркаваньнем дакументаў праводзіцца падрыхтоўка да Устаноўчага Сойму /з'езду/ БНФ. Задача Устаноўчага Сойму — арганізацыйна аформіць рух Беларускага Народнага Фронту, зацьвердзіць праграмыныя дакументы, прыняць статутныя палажэньні.

Вельмі важна ўсвядоміць, што Беларускі Народны фронт — гэта ня партыя, не закрытая арганізацыя, а дэмакратычны рух, які імкнецца аб'яднаць у сабе ўсе сілы, плыні, таварыствы, людзей рознай сацыяльнай прыналежнасьці, вераваньняў і нацыянальнасьці, што падтрымліваюць і здольныя практычна ажыццяўляць палітычныя прынцыпы гэтага руху. Задача Фронту — палітычна кансалідаваць усё насельніцтва Беларусі на стварэньне сапраўды дэмакратычнай суверэннай

стэвы ў сфэру нацыянальных узаемаадносін і зацьвердзіць канфлікт сапраўдны, аднаццаць народаў. Сама ж бюратыя ў гэты час пачынае выступаць у ролі "міратворцы", лаборанца "інтэрнацыяналізму", каб разам з "нацыяналізмам" задушыць і дэмакратычны рух.

Трэба памятаць, што практычна ўсялякае нацыянальнае пытаньне зьяўляецца вытворным ад пытаньня сацыяльнага. Карэньні нацыяналізму ў сацыяльна-эканамічных узаемаадносін. Неабмежаванае бюратычнае сачуладства, моцная цэнтралізацыя СССР, бескантрольная дзейнасьць савянскіх міністэрстваў аднолькава зьнішчальна адбіліся на гаспадарцы, прыродзе і культуры ўсіх рэспублік і народаў. У тым ліку і рускага. Таму пытаньне роўнага суверэнітэту рэспублік, эканамічнай самастойнасьці, рэспубліканскага грамадзянства, статусу дзяржаўнасьці нацыянальнай мовы, глыбокай дэмакратызацыі ўсіх сфэраў жыцця і г. д. зьяўляецца не "нацыяналістычным",

УПЭЎНЕНА СЬЦЬ У БУДУЧЫНІ Зянон Пазыняк

ахвяраваньняў.

Аргкамітэт складаецца з 34 чалавек і мае дэмакратычную структуру кіраваньня, якая ўключае каардынацыйнае /кіраўнічае/ бюро, кантрольна-рэвізійную камісію, што праправае выкананьне рэзольцыяў Аргкамітэту, і рабочы сакратарыят. Зь ліку сяброў /членаў/ Аргкамітэту ўтвораны розныя камітэты /падрыхтоўкі праграмыных дакументаў, рэдакцыйна-выдавецкай і інш./, якія вядуць працу з групамі экспэртаў, спецыялістаў і г. д. Кіраўнік /старшыня/ Аргкамітэту не абіраецца і пасада яго адсутнічае. Калектыўная кіраўнічая структура ў навуковых грамадскіх умовах больш стабільная і менш датэлівая да націску бюратыі /што пацьвердзіла і практыка/.

Галоўная задача Аргкамітэту БНФ — арганізаваць масавы дэмакратычны грамадскі рух дзеля ажыццяўленьня ідэяў сацыялістычнага абнаўленьня, стварэньня праекту Праграмы гэтага руху, яго Статуту, падрыхтаваць і правесці Устаноўчы зьезд Беларускага Народнага Фронту. Дзеля гэтага БНФ заклікае арганізоўваць паўсюдна на прадпрыемствах, ва ўстановах, вучэльнях, калгасах, па месцах ажыраваньня і г. д. групы падтрымкі Народнага Фронту. На сёньняшні дзень па Беларусі створана каля 400 такіх групаў. Большасьць зь іх існуе ў Менску. У руху БНФ ужо удзельнічаюць тысячы чалавек. У Менску групы аб'яднаныя па раёнах. У кожным раёне створана Рада ўпаўнаважаных групаў падтрымкі, якая каардуе працу ў месцах раёну.

Ужо напісаны праект Праграмы руху БНФ. У пачатку лютага эканамічны разьдзел праекту Праграмы абмяркоўваўся ў Інстытуце эканомікі Акадэміі навук БССР. Адначасна яго спрэчкі, на думку некаторых навукоўцаў, палажэньні, слабыя і моцныя аспекты, канстатавана безумоўная карысьць у плане пастаноўкі задачай і шляхоў іх вырашэньня.

Рэспублікі, дзе забяспечаны правы і паважэньня інтарэсы карэннага народу і ўсіх нацыянальных меншасьцяў і групаў, дзе прырытэтам карыстаецца чалавек працы, творчасці і справы; дзе кіраўніцтва рэальна абіраецца народам, а не існуе само па сабе.

Беларускі Народны фронт такім чынам зьяўляецца рухам за перабудову і дэмакратызацыю грамадства і фронтом /сцяпной/ змаганьня з бюратызмам, сталіншчынай, камандна-адміністрацыйнай сістэмай, тэталітарызмам і рэтраградствам. БНФ ставіць задачу адраджэньня беларускай нацыі на дэмакратычнай аснове, гэта значыць на такіх грунце, які забяспечыць гістарычнае існаваньне і культурнае разьвіцьцё беларускага народа на яго гістарычнай тэрыторыі і гарантуе права свабоднай жыццяздзейнасьці культуры ўсім нацыянальным меншасьцям Беларусі.

У партыйна-бюратычных колах і мялядукаваных пластах грамадства існуе меркаваньне, што не патрэбны ніякія грамадскія рухі і фронты, бо перабудову пачала партыя, а усё, што прапагандаваць удзельнікі гэтых рухаў, сказана на XIX партканфэрэнцыі. Па-першае, перабудову пачала ня ўся партыя, а прагрэсіўныя сілы у партыі. Па-другое, без падтрымкі народа, без дэмакратычнага руху зьнізу гэты прагрэсіўныя сілы ня ў стане самі ажыццявіць перамены, бо па-ранейшаму трывалымі застаюцца пазіцыі кіраўнікоў з кансерватыўнымі рэтраграднымі поглядамі ў самой партыі. Таму стварэньне Народнага Фронту ёсьць пільная грамадская неабходнасьць.

Бюратыя змагаецца з дэмакратычным рухам, які пагражае яе палітычнаму і класавому панаваньню. Гэтак жа, як і буржуазія, калі пытаньне датычыць яе класавых інтарэсаў, бюратыя імкнецца перанесці свой сацыяльны канфлікт з грамад-

"сепаратысцкімі" імкненьнямі і тым больш ня вынікам безадказнай дзейнасьці асобных людзей, як паўсюдна сьцьвердзіла ідэалагічная служба партыйнай бюратыі, а жыццёвай неабходнасьцю перабудовы, вымяваньня грамадства, існаваньня народаў, разьвіцьця іх эканомікі і культуры.

БНФ "Адраджэньне" выступае за супольнасьць усіх нацыянальнасьцяў, усіх дэмакратычных сілаў Беларусі ў змаганьні за перабудову і дэмакратызацыю грамадства. У гэтым сэнсе становіцца ў БССР іншае, чым у прыбалтыйскіх рэспубліках, з таго гледзішча, што ў нас не існуе грамадскіх канфліктаў паміж карэнным насельніцтвам і нацыянальнымі меншасьцямі. Таму так званы "Інтарфронт" па ўзоры прыбалтыйскіх у нас быць створаны ня можа. Прынцыпы цярпімасьці і грамадскай талеранцыі ў беларускай ідуць з культурных традыцыяў гісторыі. Вельмі важна захаваць гэтыя прынцыпы і традыцыі і ўмацаваць іх на шляху да нацыянальнага адраджэньня.

Адзінаства ўсіх здаровых, дэмакратычных сілаў у змаганьні за перабудову грамадства — гэта важнейшы прынцып руху БНФ. Працяг нацыянальнай пагарды да іншых народаў, нацыянальнае нігілізм, валькадзяржаўны шавінізм, антысэмітызм, партыйны і сацыяльны гегеманізм і агрэсіўнасьць несумяшчальныя з ідэямі і дзейнасьцю Беларускага Народнага Фронту.

Зараз ляжае беларускае грамадства культурна разьдзіранае. Дзесцігодзьдзі бюратычнага панаваньня, запалохваньня, рэпрэсій, генацыду; задушэньне жыць праўду нацыянальнай самабытнасьці, адлучэньне ад праўдзівай гісторыі, ліквідацыя беларускамоўнай вышэйшай і сярэдне-прафэсійнай нацыянальнай школы і амаль цалкам ліквідацыя беларускай агульнаадукацыйнай

(Працяг на стар. 2)

(Працяг са стар. 1)

школы, беларускамоўнага дашкольнага выхавання, выгнанне беларускай мовы са справаводства і дзяржаўнага ўжытку, мора бюракратычнага самаўладства, вялікага і малага ашуканства, хлусні — усё гэта самым знішчальным чынам адбілася на нацыянальнай грамадскай сьвядомасці беларускага народу і ўсяго насельніцтва ЕССР. Узровень нацыянальнай сьвядомасці невысокі, уяўленьні аб нацыянальнай культуры элементарныя, фальшывыя альбо ніякія. Людзі з вышэйшай адукацыяй ня ведаюць гісторыі Беларусі, бо ні ў школе, ні ў ВНУ яе не вывучалі. Інтэлігенцыя ў большасці не валодае роднай мовай.

Такое становішча — нашае агульнае грамадскае гора, бяда, зь якой можна выйсці толькі агульнымі грамадскімі намаганнямі. Калі самасьвядомасць народу прадуманая, а сувязі яго культурнай кансцідацыі абарваныя, жыць народ усё больш ператвараецца ў масу, якой лёгка маніпуляваць бюракратыі. Мы бачым, што ад нашага народу імкнуцца схаваць нават яго Уласную пагібель — яго трагедыю — вынікі чарнобыльскай катастрофы. Супярэчнасць, канфлікт пралягае не па нацыянальных межах нашага грамадства — ён унутры нас, ён праходзіць праз нашу грамадскую сьвядомасць, праз нашы душы. І ад таго, як мы пераадолеем гэты канфлікт, залежыць посьпех нашага адраджэньня.

Мы бачым, як спрытна карыстаецца бюракратыя з гэтай грамадскай бядай. Як беларус зьневажае беларуса за маўленьне па-беларуску, за герб Пагоно, за гістарычны нацыянальны сьцяг, як па камандзе паліцэйскага Васіля Быкава, як распрапагандаваныя людзі гатовы кінуцца на пісьменьніку, на інтэлігенцыю, адзін на аднаго... Сістэма імкнецца запалохаць інтэлігенцыю, альбо падкупіць яе званьнямі і пасадамі, прывілеямі і славай. І вось бюракратызацыя навука, карумпаваная творчасць, зьяўляецца цэлай пloidма паслужаных чыноўнікам творцаў, навукоўцаў і тэхнакратаў з палавіністымі ўяўленьнямі аб годнасьці і маралі, аб грамадскім дабры.

Гэтак жа, як буржуазія падкупляе частку рабочага класа і спараджае "рабочую арыстакратыю", гэтак жа і бюракратыя стварае сабе сярод рабочых "рабочую наменклатуру", у якую, як правіла, уваходзяць людзі, адзначаныя званьнямі і ўзнагародамі, набліжаны да партыйнага, дзяржаўнага і грамадскага кіраўніцтва. Калі бюракратычная прапаганда пачынае гучаць "абпірацца" на рабочы клас, яна мае на ўвазе, перш за ўсё, менавіта гэтую прывілеяваную праслойку.

Падтрымліваючы і ствараючы канфармісцкія згодніцкія пласты грамадства, бюракратыя арганізуе ў сваіх інтарэсах розныя масавыя структуры і аб'яднаньні. Эфект іх дзейнасьці мізэрны альбо ніякі. Сагое яны цалкам пад кантролем апарату Улады.

Дэмакратычны рух за перабудову надраджае свае незалежны, непадкантрольны чыноўнікам грамадскія арганізацыі. Гэтым і выкліканы негатывныя адносіны да іх з боку афіцыйных колаў і кіраўнічага апарату. "Нам нужен придворный народный фронт", — у парыве адкрытасці выказаўся адзін з ідэалагічных лектараў у Менску.

У пачатку лютага ў час падрыхтоўкі да мітыngu сакратарыят Саюза пісьменьнікаў адмовіў Аргкамітэту БНФ у паміжканьні. 17-18 лютага Беларускае тэлебачаньне зрабіла крайне незвычайны крок — ведаючы, што на мітынг будучы падняты беларускія нацыянальныя сьцягі, паказала тэндэнцыйную, не заўважаную раней у праграме перадачу "Імеч Беларусі", дзе беларускія нацыянальныя гістарычныя сімвалы трактваліся з вульгарных ідэалагічных пазіцыяў і проста зьневажаліся. Яны прыпісваліся калабарантам з БСР і "фашысцкім паслужанцам". Нарэшце, 18 лютага, напярэдадні мітынга /да якога, дарэчы, вельмі энэргічна па-свойму рыхтаваўся і увесь кіраўнічы апарат/ у газэце "Советская Белоруссия" зьявілася інтэрв'ю Б.Якавенкі "Перестройка — наша судьба", дзе ён негатывна выказаўся пра Аргкамітэт Фронту і, што самае сумнае — крайне непраўдзіва, тэндэнцыйна, суб'ектыўна, чым сьвядома дэзарэнтаваў тых чытачоў, якія ня маюць у нас у рэспубліцы ніякай аб'ектыўнай інфармацыі пра БНФ. Мы можам зрабіць толькі адну маральную ацэнку гэтага газэтнага інтэрв'ю. Якія б ні былі погляды, перакананьні і матывы паводзінаў апанента, але калі ён наносіць удар "нажом у спіну", удар па самаахвярнай працы — гэта удар здраўніцкі.

Тэлеперадача і публікацыя ня мелі, аднак, эфэкта, на які былі разлічаныя. Беларускі Народны Фронт адчуў падтрымку дзесяткаў тысяч людзей, што сабраліся на стадыёне.

Праціўнікі Народнага Фронту імкнуцца Ударыць перш за ўсё па адзінстве руху, парушыць аднаўнё сілаў, раскалоць іх па нацыянальных, сацыяльных, прафэсійных прыкметах.

Трэба быць пільнымі да розных правакацыяў і безадказных учынкаў людзей. На 2-м Вальным сойме Канфэдэрацыі беларускіх суполак, што адбыўся ў Вільні 14-15 студзеня гэтага году, выступіў студэнт А.Пушкін і заявіў, што ён супраць "жыдоў і камуністаў". Сойм асудзіў гэтае выступленьне і прыняў спецыяльны пункт рэзалюцыі "Пра між-нацыянальныя адносіны на Беларусі" /пра гэта пісалася таксама ў "Правде" за 17 студзеня г. г./.

Народны фронт не ўхваляе неабдуманых грамадскіх акцыяў, якія інфармацыйна і дэмакратычна непадрыхтаваныя, а таму выгладаюць несур'ёзнымі і авантурнымі, Менавіта таму Аргкамітэт БНФ не падтрымаў задуму студэнта Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытуту /галоўную ролю сярод

іх іграў той жа А.Пушкін/ аб дэманстрацыйна-мітынгу /дакладнай хэпенінгу/ у гонар 71-й гадавіны БНР. 25 сакавіка, пры спробе правесці мітынг перад будынкам Інстытуту, студэнтаў торстка зьбіла міліцыя. Прытым зьбіваньне малалых было, відаць, загадзя спланаванае і пачалося без папярэджаньня. Жорстка дзейныя міліцыі ў дачыненні да студэнтаў выклікалі асуджэньне 30-цітысячнага мітынга, што праходзіў у той жа дзень у Менску па ініцыятыве Народнага Фронту. Мітынг прайшоў законна і арганізавана. На ім таксама гаварылася пра 71-ю гадавіну Беларускай Народнай Рэспублікі, пра неабходнасьць разглядаць яе існаваньне ў кантэксце беларускага нацыянальна-вызваленчага руху. Сур'ёзныя праблемы трэба вырашаць сур'ёзна. Нападзеньне міліцыі на студэнтаў і проціпраўныя дзейныя органы МУС можна было прадбачыць, бо скандал у такіх варунках выгоды наменклатуры. Інтэлігентнае геройства ніколі справе не спрыяла.

Як магчыму альтэрнатыву Фронту цяпер імкнуцца арганізаваць аб'яднаньні саветаў працоўных калектываў. Задума аб'яднаньняў СПК сама па сабе неблагая і можа паслужыць перабудове. Толькі трэба памятаць, што бюракратыя будзе падтрымліваць гэтую ідэю да таго часу, дакуль будзе магчыма на гэтыя аб'яднаньні ўплываць, а то і кіраваць. Калі ж яна ня зможа вадзіць рабочага за руку і той пачне вадзіць сам па сабе, ды яшчэ і падтрымліваць рух Народнага Фронту, наменклатура адразу ад такіх аб'яднаньняў адвернецца. Бо не рабочыя інтарэсы, а свае сьвярбляць наменклатуры.

Узіраючыся ў нашае цяперашняе становішча ў Рэспубліцы, у мінулае і будучыню, можна адзначыць, што і прычпы руху, і тактыку іх ажыццяўленьня Аргкамітэт БНФ абраў правільна. На працягу студзеня-сакавіка Беларускі Народны Фронт няўхільна разьвіваўся. Колькасьць груп падтрымкі павялічылася больш чым удвая. Уда-сканалілася структура руху. БНФ прымаў энэргічны ўдзел у выбарчай кампаніі. Рух пачаў набіраць сілы.

25 сакавіка адбыліся выбары народных дэпутатаў СССР. Ванікі выбараў у Менску, дзе найбольш актыўна дзейнічалі групы падтрымкі БНФ, гавораць аб тым, што Беларускі Народны Фронт атрымаў тут палітычную перамогу.

Беларускі Народны Фронт пашыраецца, робіцца рэальнай палітычнай сілай у грамадстве. У аднаўненьні і ўзаемаразуменьні ўсіх вольных, сумленных, добрых людзей, у салідарнасьці ўсіх дэмакратычных сілаў наш аптымізм, наша надзея, наша упэўненасьць у будучыні.

Красавік, 1989 г.

P.S. Зьезд Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне" прызначаны на 24 - 25 чэрвеня 1989 г.

**Іерарманах АЎГУСЬЦІН,
сьвятар Праваслаўнай Царквы на Беларусі:**

"НЕ ПАБОЙСЯ!" Менавіта гэты, самы важны па меркаваньні Альберта Эйнштэйна, вялікага вучонага і чалавека глыбокай веры, адзінаццаты біблейскі заповіт зьяўляецца найбольш актуальным у нашыя дні для ўсіх, каму неабяякавы лёс дэмакратычных ператварэньняў у нашай рэспубліцы, дзе асабліва агрэсіўныя і варныя антыперабудовчыя сілы.

Ён праграмны для нас, людзей веры, бо і мы казалі сваё "так" здаровым працэсам дасканаленьня нашага грамадства, абнаўленьню

"НЕ ПАБОЙСЯ!"

ўсіх бакоў жыцьця Радзімы.

У перспектывных мэтах перабудовы, у першых яе кроках і посьпехах мы бачым ня толькі клопат пра паліпшэньне жыцьця народу, пра захаваньне міру, пра сьцьвярдзэньне прынцыпаў сацыяльнай справядлівасьці і чыстай маральнай атмасфэры грамадства, але, што асабліва важна для нас, новыя падыходы да дзяржаўна-царкоўных адносінаў.

Ні для каго не сакрэт, што Царква ў на-
(Працяг на стар. 4)

ПРАВАХОВА

На нядаўнім з'ездзе дэпутат амаль ад паловы Кобрына Я.А.Сакалоў вытлумачыў прысутным і усёй краіне глыбінны прынцып прававое дзяржавы: "Абарона сумленных людзей, а ня тых, хто замахваецца на нашыя правы і свабоды".

Гэтае філасофска-юрыдычнае абагульненне ён зрабіў, відаць, на падставе назіранняў досведу перадвыбарчай барацьбы на Беларусі. Адною з ахвяраў спасьціжэння ісціны стаў мастак, член Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" Сымон Сьвістуновіч, які 23 сакавіка сарганізаваў у Баранавічах перадвыбарчы мітынг, "замахнуўся": заклікаў не галасаваць за кандыдатаў наменклатуры Сакалова, Хусаінава, Зеляноўскага.

У выніку на вачах дзесяткаў людзей у прысутнасці пракурора горада яго па-зверску зьбілі шэсьць міліцыянераў.

Пасьля гэтага ганебнага інцыдэнту нашыя карэспандэнты сустрэліся з С.Сьвістуновічам і папрасілі адказаць на некаторыя пытаньні.

Падаем таксама і версію работнікаў міліцыі, выкладзеную ў газэце "На страже Окцябля" у маі 1989 г. Рабіць высновы пралануем чытачам.

Сьвістуновіч: Дзікі выпадак... Я не чакаў, што могуць так зьбіцца з чалавекам... Усё ж думалася: сёньняшні дзень ня тое, што было 30 гадоў назад. І крыўда, і балюча, калі ляжыш на цэментавай падлозе, а два мужчыны ўзбіліся на цябе з нагамі, а два другія круціць рукі, яшчэ адзін схадзіў за падбародам і цягне угору. Боль страшны. Я крычаў, проста ня мог стрываць. Яны зацянуплі мяне ў кінатэатр, і гэта было як раз за яго шыянымі дзвярыма. Людзі, што стаялі на вуліцы, пачалі грукіць у дзверы, забякіравалі запасы выхад і не далі ад'ехаць машыне — здыталі міліцыі. Усе пламні — і ты зацянуплі мяне ў глыбіню кінатэатра, у такі праход, адкуль ішлі нешчыркоў сходзі на другі паверх. Там тры саржанты пачалі втвараць...

Пытаньне: Як вы думаеце, чаму яны вас схадзілі? Ці была якая-небудзь прычына?

Сьвістуновіч: Напярэдадні выйшла Баранавіцкая газэта "Знамя коммунизма", у якой было напісана, што калі кінатэатра "Кастрычнік" пермядчына зьбіраўша людзі, якія выкрываюць лозунг "Беларусь толькі для беларусаў!". Калі я прачитаў гэту інфармацыю, то страшна абурўся, бо гэта лука. Я апытваў людзей, ніхто ня чуў такога лозунгу. Чаму раптам зьявілася ў газэце такая інфармацыя бяз подпісу аўтара? У той жа вечар я напісаў такі лозунг: "Беларусы і рускія! Палкі і яўрэі! Беларусь — наш родны дом. Не падавайцеся на правакацыі газэты "Знамя коммунизма"! Мы вынеслі гэты лозунг, прышліліўшы да яго газэтку з названай інфармацыяй. Людзі, якія падыходзілі, абураліся публікацыяй. Тады маёр міліцыі — я ня ведаю ягонага прозьвішча — падыйшоў і сказаў: "Убери лозунг, аля я за тебя возьмусь!". Я адмовіўся: "Калі мною парушаецца закон, дык падавайце на мяне ў суд". Пасьля гэтага і адбылася правакацыя.

Пытаньне: Урачы вас глядзелі? Нейкія медыцынскія дакумэнты ў вас ёсьць?

Сьвістуновіч: Вось, ёсьць: "Ушибы тканей лица, в области левой лопатки. Ушибы перепонки брюшной стороны". Напісана: "Приёмное отделение городской больницы г.Барановича Брестской области". Калі пазванілі ў міліцыю, каб атрымаць дазвол на судова-медыцынскую экспэртызю, дык там адмовілі. Як жа яны могуць даць такі дазвол, калі самі на чале з пракурорам білі мяне?

Пытаньне: Што вы думаеце рабіць зараз?

Сьвістуновіч: Я думаю прайсьці экспэртызю ў Менску.

Я абсалютна ўпэўнены, што ўсё было спланавана загадзя пракуратурай, міліцыяй, партыйнымі і савецкімі органамі. Большасць супрацоўнікаў гаркам — гаркам знаходзіцца побач — стаяла на плошчы і ўсё гэта бачыла.

Пытаньне: Хто яшчэ бачыў, як вас зьбівалі?

Сьвістуновіч: У кінатэатры было чалавек пятнаццаць служачых, яны стаялі і бачылі. Таксама праз шкло бачылі людзі, якія стаялі на вуліцы.

Некалькі сотняў будзе чалавек, якія ўсё паўвердзіць.

Пытаньне: А як вы думаеце, чаму служачыя кінатэатра ня кінуліся абараняць вас?

Сьвістуновіч: Я думаю, што яны абсалютна падначалены. Праўда, некаторыя жанчыны ў кінатэатры крычалі: "Што вы робіце?". Я запаміну, крычалі. У асноўным там былі жанчыны і не хапелі ўмешвацца. Канешне, людзі на вуліцы зусім інашчэ сябе паводзілі — у абарону выступілі. Але яны не маглі прарвацца ў кінатэатр, бо там адразу ж зачынілі дзверы.

Пытаньне: Колькі вам гадоў?

Сьвістуновіч: Сорак тры во будзе.

Пытаньне: А тыя, што білі, — па колькі ім было?

Сьвістуновіч: Узросту майго сына, гадоў 22-1...

Пытаньне: Яны ня бачылі, што перад імі сіві чалавек?

Сьвістуновіч: Яны так і гаварылі: "Сіві і дурны".

Пытаньне: Як вы думаеце, чаму такая нянавісьць да дэмакратызма ў людзей? Адкуль такая жорсткасьць?

Сьвістуновіч: Відаць, у органы міліцыі трапілі такія людзі, якія маюць схіль да жорсткасьці. Відаць, там мала людзей высокай культуры... Я ніколі ня думалі, што зь мяне будуць так зьдэкаваць.

Пытаньне: Выходзіць, што яны прафэсійна вас матавалі?

Сьвістуновіч: Уражаньне такое. Яны ведаюць, як балюча і рукі заломваць, і гнуць. І асабліва калі вялікім пальцам націскаюць пад мочкай вуша... Каліны боль...

Пытаньне: Як вы думаеце, якая мэта гэтага алачываства?

Сьвістуновіч: Калі пракурор кіраваў усім гэтым, пракурор, які павінен стаць на вярце закону, калі ён усё бачыў і мават заклічаны зрабіць у мянш: "Мы тебя предупреждали", дык, я думаю, на майм прыкладзе ханалі навучыць іншых: хто высюваецца — той і атрымае.

Пытаньне: Як прозьвішча ў пракурора горада?

Сьвістуновіч: Малочанна.

Я думаю, усё гэта ідзе зверху, бо ні начальнік міліцыі, ні пракурор не дазволілі б сабе даць загад, каб тапталі чалавека. Значыць, гэта было ўзгоднена зь вярхамі. Магчыма, нават вышэй, чым з абласнымі.

Пытаньне: Вы не дапуськаеце, што гэта было ўзгоднена зь самімі кандыдатамі — Хусаінавым і Сакаловым, супраць якіх быў пастаўлены ваш пікет і арганізаваны ваш мітынг?

Сьвістуновіч: Я ня ведаю... Але

ўладу былі перапалоханы, што Хусаінаў ня пройдзе. На нашу думку, ён не павінен прайсьці, гэта кандыдат не ад народу — гэта чалавек, які назваў Адамовіча і Бякова ворагамі народу.

Пытаньне: Паводле Закона аб выбарах не забараняецца прапаганда ці контрагатацыя... Вы не прасочваеце сувязь паміж вопытам сталінізму і тым, што зрабілі з вамі?

Сьвістуновіч: Мне здаецца, гэта блізьняты. Але гэта было накіравана на толькі супраць мяне, але супраць усіх, хто выйшаў на мітынг. Вядома, калі б улады мелі гонар, сумленьне, то яны падтрымалі б мітынг, самі б выступілі, калі б нам слова сказаць. Але яны баяліся людзей!

Пытаньне: Вы будзеце падаваць у суд?

Сьвістуновіч: Як толькі экспэртызэ дасьць сваё заключэньне, я падам у суд. І ў першую чаргу на пракурора, бо менавіта ён павінен быў сачыць за законнасьцю, а сам удзельнічаў у парушэньні яе.

Что случилось в Барановичах?

23 марта в 18.30 в Барановичах неформальная группа до 20 человек проводила предвыборное пикетирование. Гражданин Свистуновичу работнику милиции сделали замечание и предложили пройти в отдел для разбирательства по факту написания и вывешивания у кинотеатра «Октябрь» плаката и проведения несанкционированного митинга. Гражданин Свистунович оказал злостное неповиновение работникам милиции, ударил ногой в лицо сержантов милиции Ю.Тиландя и А.Кендышу. В служебном помещении кинотеатра Свистунович предупредил прокурором Барановичей Малащенко В. о неправомерности поведения...

(Из сводки).

В ДАЛЬНЕЙШЕМ в отношении С. Свистуновича прокуратура города возбудила уголовное дело по факту оказания сопротивления работникам милиции.

Правильнее это не маделало быльшого шума в Барановичах (хотя по городу и распространились слухи, что милиция избивала человека) и уж, конечно, не стало «событием» в республике. Однако еженедельник «Литература и мастацтва» 14 апреля опубликовал материал «Што ж здарылася ў Баранавічах?», где привел письмо С. Свистуновича, в котором он «накратко» дапоўніў «малюнак». В полном объеме опубликовать письмо нет возможности — оно весьма пространное. Однако, чтобы читателям стала понятна суть событий, выделим главное.

«Я пачаў падымцацца па сходах да кінатэатра. І тут раптам на мяне накінуліся міліцыянеры, схадзілі за рукі і ногі, павалалі ў фазе кінатэатра... Мне нінулі на каменную падлогу, сталі таптаць нагамі, выкручаць рукі, затымаць рот». И далее Свистунович живописует о «зверствах» сотрудников милиции, рассказывает, как его продолжали избивать уже в присутствии прокурора города.

Словом, картина дикая и страшная. Ее газета «Литература и мастацтва» растиражировала на всю республику: смотрите, мол, какая у нас демократия, как действует милиция.

Что ж, давайте посмотрим. Из письма в редакцию: «Обращаются к вам сотрудники патрульно-постовой службы Барановичского ГОВД Ю.Тиландя, А.Кендыш, И.Шило. Двое из нас — члены КПСС. Пять лет мы служим в органах внутренних дел. Видели многое. Приходилось задерживать вооруженных преступников, воров и прочих злоумышленников. Стараясь выполнять свой долг честно и добросовестно.

Однако 23 марта выбило нас из нормального ритма. И даже не события возле кинотеатра «Октябрь», а публикация в основном газете опубликовала статью «Што ж здарылася ў Баранавічах?». Не будем повторять откровенную клевету, вие еще продолжается, суд републикованную в газете. Рас-

шипт, кто прав, кто виноват».

Врач барановичской горбольницы С.САЛИН (осматривавший Свистуновича): «Тяжесть ушибов не соответствует «зверствам», описанным в «Ліме». Ушибы получены скорее всего при падении или при соприкосновении с шершавым предметом».

Судмедэксперт А.ИВАНОВИЧ: «Те повреждения, которые зафиксированы в акте судмедэкспертизы, не могли быть получены при обстоятельствах, описанных в газете «Литература и мастацтва».

Прокурор Барановичей В.МАЛАШЕНКО: «Считаю выступление газеты преждевременным и крайне тенденциозным. Письмо свидетелей, которые утверждают, что в присутствии прокурора города милиция избивала Свистуновича, не соответствует действительности. Уголовное дело в отношении Свистуновича передано в областную прокуратуру».

Надзеі пакізаваць, што ідэя суверэнітэту Беларусі знаходзіць падтрымку не толькі ў прыкладніку ЕНД, але і асноўнае кіруючая кола Рэспублікі. Сьведчаньне таму — эканамічныя наведы, апублікаваныя рэспубліканскімі газэтамі 4 красавіка.

Прэса пераканаўча дамагнецца, што нашы "вяркі" усьвядомілі сябе не проста рэгіянальнымі кіраўніцтвам, але дзяржаўнымі дзеячамі суверэнай Рэспублікі. Бадай, упершыню за агляду пераход, цалкам самастойна, без якіякай агляду на Маскву, па ўласнай ініцыятыве. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР прыняў Указ, які ня мае аналагаў ні ў саюзным заканадаўстве, ні, наколькі вядома, у заканадаўстве якойсьці ячэйкі саюзнай рэспублікі. Указ гэты, у прыватнасьці, уносіць зьмены ў арт.172 Кодэксу БССР аб адміністрацыйных правапарушэньнях і дапаўняе Кодэкс артыкулам 167². Зараз у нас у Рэспубліцы будучы ў адміністрацыйным парадку карацца распаўсюджваньне друкаваных выданьняў, што зьвязана з парушэньнем устаноўленага парадку, на маюць выглядных дадзеных і зьмест якіх скіраваны на наньсенне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, правам і законным інтарэсам грамадзянаў /арт.172/, а таксама карыстаньне ў грамадскіх месцах сьцягамі і вымпеламі, не зарэгістраванымі на ўстаноўленым парадку, гэтак жа як і выраб, распаўсюджваньне ці нашэньне плякатаў, эмблемаў і сымвалаў, зьмест якіх скіраваны на наньсенне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, правам і законным інтарэсам грамадзянаў /арт.167²/.

Як ужо казалася, гэтыя зьмены і дадаткі былі ўнесены цалкам "суверэна", без агляду на Маскву. А агляду ўсё ж варта было б. Бо там, у Маскве, працуе Э.Шварцман, падпіс якога стаіць пад Выніковым дакументам вэнскай сустрэчы прадстаўнікоў дзяржаваў — удзельніцаў нарады па асьпяцы і супрацоўніцтве ў Еўропе. А ў Выніковым дакументах зафіксавана, што дзяржавы-удзельніцы "будуць пракладаць намаганьні з мэтай спрыяць пастаяннаму пашырэнню ведаў і разуменьню жыцьця ў іх дзяржавах..." Што яны "будуць рабіць далейшыя захады для палёгка больш вольнага і шырокага распаўсюджваньня ўсіх формаў інфармацыі..." Што ў гэтай сувязі і згодна Міжнароднаму пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах /ратыфікаваны Вар-

3 ПАЧЫНАМ

СЯРГЕЙ ЛЕУШУНОЎ

кандыдат гістарычных навук

хоўным Саветам БССР 5.Х.1973/, Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека /абвешчанай Генэральнай Асамблеяй ААН у 1948 г. у якасьці задачы, да выкананьня якой павінны імкнуцца ўсе народы і ўсе дзяржавы: трэба думаць, што і БССР — член ААН — таксама/* і іх адпаведным міжнародным абавязальствам адносна пошуку, атрыманьня і распаўсюджваньня інфармацыі, яны будуць забясьпечваць магчымасьць асобным грамадзянам вольна абіраць сабе крыніцы інфармацыі." Што "у гэтым кантэксце яны будуць дазваляць асобам, установам і арганізацыям пры павазе правоў на інтэлектуальную ўласнасьць, уключачы аўтарскае права, атрымліваць, узяўшы і распаўсюджваць інфармацыйныя матэрыялы ўсялякага роду." Што "у гэтай сувязі яны будуць дасягнуць свае законы, адміністрацыйныя правілы і палітыку ў галіне грамадзянскіх, палітычных, эканамічных, сацыяльных, культурных і іншых правоў чалавека і асноўных свабод, і прымяняць іх на практыцы з тым, каб гарантаваць эфэктывае здзяйсненьне гэтых правоў і свабод." Што яны будуць "забясьпечваць, каб ні асоба, якая здзяйсняе, выказвае намер здзяйсніць ці імкнецца здзяйсніць гэтыя правы і свабоды, ні хтосьці з членаў яе сям'і не зазналі ў выніку гэтага дыскрымінацыі ў якойсьці форме."

Могуць запярэчыць, — як парэчылі ў недалёкім мінулым на абвінавачаньні ў парушэньнях Хельсінскага Заключнага акту: заканадаўства—

*Тут, напэўна, ёсьць сэнс нагадаць пра існаваньне арт.18 згаданай Дэкларацыі, які сьцьвярджае: "Кожны чалавек мае права на свабоду перакананьняў і на свабоднае выражэньне іх: гэта права ўключае свабоду беспарашкодна прытрымлівацца сваіх перакананьняў і свабоду шукаць, атрымліваць і распаўсюджваць інфармацыю і ідэі любымі сродкамі і незалежна ад дзяржаўных межаў."

гэта ўнутраная справа кожнай краіны. Але гэты аргумент ужо не жыццяздольны. Бо Вэнскі Выніковы дакумент утрымлівае дакладнае палажэньне на гэты конт. Зьдзяйсняючы свае правы /у тым ліку і ўстанаўліваючы свае законы і адміністрацыйныя правілы/ яны /дзяржавы — удзельніцы/ "будуць забясьпечваць, каб іхнія законы, адміністрацыйныя правілы, практыка і палітыка адпавядалі іх абавязальствам па міжнародным праве і былі гарманізаваныя з палажэньнямі Дэкларацыі прынцыпаў /Зключнага акту—С.Л./ і іншымі абавязальствамі па СЕСЕ".

Не сакрат, што зьмяленне арт.167², ці, прынамсі, той ягонай часткі, дзе кажацца пра карыстаньне ў грамадскіх месцах сьцягамі і вымпеламі, не зарэгістраванымі ў адпаведным парадку, выклікана жаданьнем уладаў не дапусьціць прапаганды беларускіх гістарычных нацыянальных сымвалаў: бел-чырвона-белага сьцяга і герба "Пагоня". Зьмяленне такога артыкула было б натуральным, скажам, у 20-я гады, калі дакастрычніцкая гісторыя народаў кваліфікавалася адназначна: "праклятая мінуўшчына". Здавалася, што такія адносіны да гістарычнай спадчыны назаўсёды адыхлі ў вечнасьць. Але арт.167² прымушае задумацца, ці закрунула культурная эвалюцыя савецкага грамадства нашых "указадаўцаў".

Аднак уяўляецца, што артыкулам 167² улады ўсё ж ня вырашылі ўсіх сваіх праблемаў. Як быць, напрыклад, калі ўрад Літоўскай ССР афіцыйна зацьвердзіць герб "Віліс" /што па-беларуску — "Пагоня"/, і ён будзе выкарыстоўвацца ў грамадскіх месцах побач з гербамі іншых савецкіх рэспублік ці без іх? Хто ведае, ці не давядзецца нашым заканадаўцам паклапаціцца пра стварэньне чгосьці нахталт "Палёжэньня аб парадку выкарыстаньня дзяржаўных сымвалаў саюзных рэспублік на тэрыторыі Беларускай ССР"?

Артыкулы 167² і 172 Кодэксу АП БССР творча разьвіваюць лепшыя дасягненьні сталінска-брэжнеўскай "вэстыцы". Так, карацца, паводле гэтых артыкулаў, будзе ня проста распаўсюджваньне любых друкаваных выданьняў без выпускных дадзеных, ня проста выраб, распаўсюджваньне ці нашэньне любых плякатаў, эмблемаў і сымвалаў, (Працяг на стар. 5.)

(Працяг са стар. 2)

"Не пабойся!"

шай краіне на працягу многіх дзесяцігодзьдзяў перажывала самыя цяжкія дні сваёй гісторыі.

Негатыўныя праявы пасьлярэвалюцыйных і дваццятых гадоў, культ асобы Сталіна, поўнае беззаконьне і масавыя рэпрэсіі асабліва адбіліся на правядзеньні палітыкі ў адносінах да Царквы і вернікаў.

Больш тысячы манастыроў, дзесяткі тысячаў храмаў, шматлікія духоўныя навучальныя ўстановы былі без законных на тое падставаў зачыненыя і зьліквідаваныя. Сотні тысячаў сьвятароў і вернікаў загінулі ў турмах, лагерах і ссылках.

Гады хрушчоўскай "адлігі" былі для Царквы і вернікаў гадамі новых выпрабаваньняў. Менавіта ў гэтыя гады было зачынена больш як 10 тыс. храмаў, каля 50 манастыроў і 7 духоўных семінарыяў.

Разрыў паміж рэальнай рэлігійнай абстаноўкай і лакараваным уяўленьнем пра яе меў месца і ў гады брэжнеўскага застою.

І толькі сёньня, калі дзяржава павярнула тварам да чалавека, ягоных праблемаў, жаданьняў і патрэбаў, калі ў краіне ўзьнікла новая палітычная, маральна-псіхалагічная абстаноўка, ствараюцца спрыяльныя ўмовы для пазітыўнага вырашэньня ўсіх надзменных агульна-рэлігійных задачаў і ў нашай рэспубліцы, дзе пражывае некалькі мільёнаў вернікаў.

І садзеянне ў гэтым, без сумненьня, акажа Народны фронт Беларусі "АДРАДЖЭНЬНЕ", які атрымаў шырокую падтрымку сярод вернікаў рэс-

публікі.

Яго дзейнасьць будзе скіраваная на аднаўленьне сапраўды дэмакратычных прынцыпаў і нормаў адносінаў да Рэлігіі, Царквы і вернікаў, што паслужыць умацаваньню адзінства нашага народу, гонару і аўтарытэту ўсёй Айчыны.

Увасабленьне ў жыцьцё праграмы Народнага Фронту "АДРАДЖЭНЬНЕ" у адносінах да рэлігіі і царквы паслужыць самаму дабратворнаму ўплыву на сьветаадчуваньне і вернікаў, і няверучых грамадзянаў, дапаможа пераадолець узаемную насьцярожанасьць і прадэзьятасьць сярод розных рэлігійных канфэсіяў, а таксама стаць паўнапраўнымі і годнымі грамадзянамі нашай вялікай Радзімы.

Царква ж, як і раней, будзе накіроўваць сваіх дзяцей па шляху духоўнага дасканаленьня, устанавленьня ў нашым адзіным доме агульначалавечых Боскіх запеваў, якія вызначаюць нашы адносіны да ўсіх далёкіх і блізкіх /Еф.2,17/ братоў і сёстраў нашых. Мы не адасабляем сябе ад іншых нашых суайчыннікаў, братоў і сёстраў, рэлігійных і няверучых. Нашы малітвы аб усім народзе нашым. Наша праца — на карысьць усёй нашай Айчыны. Наша намаганьні — да стварэньня трывалага і справядлівага міру для ўсяго роду чалавечага.

"Гэттак, браты мае ўмілаваныя", ня бойцеся ў дні цяжкіх выпрабаваньняў, "будзьце цьвёрдыя, стойкія ў дэле Господнім" — абароне інтарэсаў народу, "ведаючы, што праца ваша не дарэмная перад Госпадам" і Бацькаўшчынай.

/З Першага Пасланьня сьвятога апостала Паўла да Карынцыянаў, 15,58/

З ПАЧЫНАМ

а выкарыстанне такіх выданняў і эмблемаў, змест якіх "накіраваны на нанясенне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, а таксама правам і законным інтарэсам грамадзян." Нічога ня скажаш, "канкрэтная" фармулёўка. Хто будзе вызначаць, што наносіць шкоду, а што не? Ці не занадта шырокія межы меркаванняў? І што гэта за новаўвядзенні — "дзяржаўны парадак"?

Што датычыць выхадных ладзеных друкаваных выданняў, то ніводная рэспубліканская газета ня мае іх у такой колькасці, на якой настойваюць аўтары апублікаванай у прэсе інфармацыі пра новыя ўказы Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

У цэлым, дадаткі да артыкулаў 167² і 172 Кодэксу БССР аб адміністрацыйных правапарушэннях з'яўляюцца толькі ўзмацненнем той стан маральнай ізаляцыі "вярхоў" ад значнай часткі насельніцтва Рэспублікі, які захоўваецца з восені мінулага году.

Ад РЕДАКЦЫІ. Паўстае ўражанне, што арт. 167² фармулюецца ці то ў разьліку на прадчнутую пільноту грамадства, ці то ў прыдурчана пільнамі людзьмі. Там ідзе гутарка пра рэгістрацыю сыягоў і г.д. у "адпаведным парадку". Але ж "адпаведны парадак" рэгістрацыі вызначаны толькі Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 9 красавіка 1961 г. "Аб благах і выпелах дзяржаўных і грамадскіх органаў, арганізацый Беларускай ССР і іх службовых асоб"; гэта значыць, што прыватная асоба, каб і хацела, ня зможа зарэгістраваць "ва ўстаноўленым парадку" нейкія свае сыягі з тае элементарнае прычыны, што "ўстаноўленага парадку" няма і быць ня можа! Каб устанавіць нейкі "парадак рэгістрацыі сыягоў і выпелаў, якія жадаюць узяць прыватныя асобы", дакладней выразаць, прыкладам, такія пытанні: лічыць або не сыягам ануцку на дубчы, узятыя дзецьмі над дваровай альтаўкай падчас гульні у піратаў; што рабіць з грамадзянінам краіны Папуа-Новая Гвінея, які пры-

ехаў да нас са сваім дзяржаўным сымгам, у нас, натуральна, не зарэгістраваным, і г. д.

Каментуючы новы ўказ, пракурор БССР Г.Тарнаўскі асабліва аспяча на бела-чырвова-белым сымгу і гербе "Пагоня", пагражае адпаведнымі сэншымі людзям, якія публічна уздымаюць нашы нацыянальныя сымвалы. Але ён робіць гэта беспадстаўна, бо у БССР, як вынікае з пададзенага вышэй, рэгламентуецца ТОЛЬКІ выкарыстанне сымвалікі арганізацый і ўстановамі, але НІ У ЯКІМ РАЗЕ — прыватнымі асобамі, якія маюць свабоду выбару сымвалікі.

Што да змяненя ў заканадаўстве, скіраванага на задушэнне незалежнай прэсы, дык увесць іхні "цэму" — у патрабаванні, каб выхадныя мелі "выхадныя звесткі", а у гэтых звестках, паміж іншага, г.зв. рэгістрацыйны нумар. Неабазнанаму і няцям, што тут маецца на ўвазе нумар цэнзара...

ГОСЬЦЬ З АТОЛІНА

У рэдакцыю "Навінаў" звярнуўся чытач... Так, не здзіўляйся, есьць і у нашай газеты сваё бюро скаргаў. Людзі нясуць свой боль, свае крыўды да нас, калі несць іх ужо няма куды. Пазьбіваюшы ногі у блуканьнях па ўстановах, судах і рэдакцыях, яны гавораць: "Надрукуйце маю гісторыю, бо ніхто мне ўжо не дапамагае. Гэта нават добра, што ваша газета — неафіцыйная. За тое яе і баяцца бюракраты, што вам людзі вераць.."

Віктар Прохараў працаваў у падсобнай гаспадарцы ўпраўлення справамі ЦК КПБ у Атоліне. Есьць такі пасёлак побач зь Менскам. І есьць такая гаспадарка у ЦК. Толькі магутныя прадпрыемствы маюць свае падсобныя гаспадаркі, дзе вырошчваюць садавіну, гародніну, парсючкую для спатольнення сваіх супрацоўнікаў. ЦК таксама мае. І пашу, і сад, і гароды. І лес, бадай што самы прыгожы сярод усіх лясоў вакол Менску. Не, я не перабольшваю. Гэты лес калісьці належаў князям Чэрскім. З тае пары у ім захаваліся магутныя яліны, піхты, усялякія рэдкія дрэвы. Магчыма, мы нават павінны сказаць "дзякуй" за тое, што гэты прыгожы куток быў загароджаны дротам і застаўся амаль не крануты. Уявіце, калі б сюды пачаў езьдзіць наш просты народ зь яго невысокай экалагічнай культуры! Забрудзілі б заветны лес, пачалі б лавіць рыбу ў сажалках /не для таго ж сюды штогод прывозяць малькоў карпа /, а яшчэ горш — палезлі б у сад, які на камуністычных суботніках садзілі супрацоўнікі ЦК. А так — ціхамірна. Міліцыянер на варце. Чорныя "Волгі" бяспумна пад'язджаюць. Любата.

Зрэшты, Віктар Прохараў у Атоліна на "Волзе" ня езьдзіў. Дагэтуль працаваў ён у Менску, на прадпрыемстве, і грошы атрымліваў неблагія. Вось толькі кватэры сваёй не было. Праблема? Яшчэ якая. Сустрэў аднойчы сябра, а той парай яму працу у гаспадарцы Атоліна. Маўляў, сам ведаеш чыя яна, кватэры там хутка атрымліваюць; зьвяду цябе з дырэктарам, ты мужык цёрты, культурны, з вышэйшай адукацыяй, там такія патрэбы.

І сапраўды, знаёмства адбылося. Аляксей Іосіфавіч Мленік, у тых часы дырэктар Атолінскага "маэнтку", паабяцаў у хуткім часе кватэру. Віктар кінуў, як у песні Высоцкага, свой завод /ён толькі потым зразумеў, што "был не вправо" / і уладкаваўся загадчыкам кацельнай. Езьдзіў у Атоліна амаль год /лічы, што і ўсе выхадныя, бо у Мленіка "рэжым" быў строгі — загадаў, і, хочаш ня хочаш, павінен у нядзелю працаваць/. А прыкладна праз год дырэктар выклікае Прохарава і радуе яго звесткай: будзем даваць табе кватэру, хутчэй выпісвайся і нясі патрэбныя паперы. Выпісваюць у нас, як вядома, хутка, ня тое што прапісваюць. Але ўсё роўна не паспеў Прохараў. Ці дырэктар вырашыў не сыляшацца? Сапраўды, за якія такія гераічныя ўчынкі хатай праз год узнагароджваць? Абмежа-

ваўся такім міні-варыянтам: прапісаў Прохарава у пакой, дзе жыў мясцовы міліцыянер, а пасяліў у пансіянате ЦК КПБ — не выпаняць жа з занятага пакою прадстаўніка ўлады. Прохаравым казалі: пачакайце, налета кватэра вам будзе абавязкова! Але праходзіў год, другі, будаваліся новыя дамы, а яны ўсё жылі сярод адказных супрацоўнікаў у пансіянате. Нічога, звыкліся. Спачатку зь імі не віталіся, дзеці "адказных" іх дачку клікалі не інакш, як "калхозьніца", а потым неяк прыцерліся, нават з кімсьці з суседзяў пасябравалі.

Ці мо гэта ім так здавалася?.. Ва усялякім разе, з той-іншай нагоды /нешта адрамантаваць, ці яшчэ што/ суседзі Прохарава не цураліся. Магчыма, з-за гэтых знаёмстваў, з таго, што па-свойску стаў зь некаторымі "адказнымі", страціў Прохараў пільнасьць, забыўся, у якой фірме працуе. Спачатку з сынам Мленіка стаў трымаць сябе надта шчыра — то на якую яго хібу у працы зьверне увагу, то скажа, маўляў, нельга за бацькавай сьпіной хаватца. Потым і самому Мленіку стаў прычыць. Загадалі Прохарава сачыць за тэхнічай бяспекі, а ён як убачыў, што гэтай бяспекі наогул няма, што сам жа дырэктар сваімі загадамі вымушае яе парушаць, — пачаў пратаколы пісаць, на планёрцы пытанні ўзьнімаць. Відавочна, такі "слуга" быў "гаспадару" не патрэбны. З кагорты "сваіх людзей" Прохарава выключылі. Заставалася толькі чакаць, калі чалавек спатыкнецца. Спатыкаюцца у нас часцей за ўсё на трох рэчах: на гарэлцы, на жаночым пытанні і яшчэ на палітыцы. Палітыка адышла, здаецца ўбок: тады ў 88-ым годзе, ёю шмат хто займаўся, але толькі ня Прохараў. Застаецца гарэлка і жанчыны. Вось тут і падставіўся наш герой амаль класічна: да яго прыехала былая жонка, адбылася цяжкая размова, у выніку Прохараў так разьнерваваўся, што не пайшоў на працу і выпіў. На працы спыхаліся, паслалі ганца, ганец далажыў усё, як было, прыйшла камісія. Склалі акт. Усё. Улічваючы, што гэта быў ужо другі выпадак, звольнілі па артыкуле 33 пункт 4. Паколькі займаў "службовую кватэру" /дарэчы, пансіянат ЦК КПБ гэта не службовае жыллё, і не "общага", а невядома што/, Менскі раённы суд, у які звярнулася гаспадарка "Атоліна", пастанавіў сям'ю Прохарава з пансіяната высяліць. Куды? Гэтага

у рашэньні суда ня сказана. Высяліць, і ўсё справы. На вуліцу. Магчыма, вуліцу Карла Маркса, дзе узвышаецца ўсім вядомы будынак — "крэпасць", мо яшчэ куды. Дзеля справядлівасці трэба падкрэсьліць, што калі Прохарава звярнуліся з касацыйнай скаргай у Менскі абласны суд, ён не пацьвердзіў рашэньне райсуда ў частцы высяленьня. Я прысутнічаў на гэтым паседжаньні і бачыў, што судзьдзі

рабілі сваю справу дасканала і прынцыпова. На іх, як бачым, не падзейні-

(Працяг са стар.)

Госьць з Атоліна

Чау высокі аўтарытэт зыскоўца. Затое пракурор Трацэўскі настойваў ня менш як на высяленьні. Яго зразумець можна. Ён павінен адстойваць інтарэсы... Стоп. Чые? Дзяржавы? Партыі? Але хто адкажа, інтарэсы упраўленьня справамі ЦК КПБ -- гэта дзяржаўныя. Ці усё ж такі партыйныя інтарэсы? А можа ні таго, ні другога, а перш за ўсё -- апарата -- новага класа бюракратаў, які даўно прысвоіў уладу? Цікавыя пытаньні. Гісторыя сям'і Прохаравых дае магчымасьць паразвацца над імі кожнаму самастойна. Ня будзем навіязваць свае думкі. Лепш вернемся у Атоліна.

Так, пасля суда я ня здолеў адмовіцца ад запрашэньня Віктара і яго жонкі Людмілы і паехаў да іх у госьці -- калі яшчэ дэвядзецца павываць у пансіянаце ЦК! І што ж? Ды нічога асаблівага. Экскурсія наша працягвалася амальгадзіну, але, далібог, за гэты час у Пецергофе вы пабачыце куды больш. Там -- бліскуць ад золата палацы, а тут -- усяго 5 карпусоў

прыкладна па 50 кватэр у кожным, толькі што зь белай цэглы, а не панэльныя. Але ж і ня з мрамору! Там бясконца колькасць пакояў, а тут -- кватэры дзупакаёвыя, на верхніх паверхах толькі на пакой болей -- для адказных чыноў, што вышэй за інструктара. У кожнай кватэры мэбля, халадзільнікі, але ж, хаця у Екацярынінскім палацы ніводнага маразільніка не было, няж абыходзіліся? Затое ж яны там жылі бясплатна, а нашы "адказныя" плацяць рублёў пятнаццаць у месяц. Зрэшты, узімку можна не плаціць, кватэра за гаспадаром усё роўна захоўваецца. Ды зімой у пансіянаце мала хто жыве.

Навошта? Толькі дзеці зь дзячатамі калі-ні-калі наезджаць. Ну, дык то справа маладая, бяз гэтага не абыдзецца. Да гэтых звычак тут прывыклі, бо ў пансіянаце жывуць людзі рознага веку -- ад зусім малых -- унукаў, да старых -- бацькоў, родных. Вядома, кожны са сваім густам. Кожнаму сваё. Агародзікі? Калі ласка -- усё жадаючыя як раз пад вокнамі маюць тры-чатыры соткі гароду. З угнаеннем, з плёнкай для цяплицы праблем няма. Рыбка? Ёсць сажалка, нават некалькі. Вы марыце пахудзец, зьняць стому -- запрашаем на спортпляцоўку.

Збудзіліся глядзець тэлевізар -- можна прайсці ў клуб, фільмы такія, што "Масква" і "Кастрычнік" у сваім пракаце яшчэ ня маюць. Ёсць і крама, сталовая, канешне ж, саўна, -- бяз саўны ніяк! Але і толькі. Ці ж гэта паранальна з фантамамі Пецергофа? Ой, зусім забуся. Паказвалі мне яшчэ сваю "алею герояў" -- вось гэта сапраўды ані ў якім Царскім Сяле ня убачыш. На той алеі катэджы былых упраўляючых справамі ЦК КПБ. Яны ўжо даўно на пенсіі, але пансіянат не пакідаюць. А мо ён іх не пакідае? Бо занадта многім -- сваім існаваньнем, сваім

добрабытам! -- абавязаны гэтым працавітым людзям, што зараз мірна корпаюцца ў зямельцы і ветліва адказваюць на прывітаньні. Прохараў расказвае, што менавіта хтосьці зь іх, з гэтых людзей, у пяцідзесятны гадзі распачаў тут, на месцы былога піянерскага лагера, Атолінскую новабудуолю. Я адразу узгадаў сваю камандзіроўку ў Арменію, а потым -- у "Зубрэнск", дзе знайшлі прытул армянскія дзеці. Успомніў паездку ў Брагін у ліпені 86-га, калі многія тамтэйшыя маці ня ведалі, куды прытуліць сваіх дзяцей, як ня ведаюць зараз тысячы маці Магілёўскай вобласці, здавалася, далёкай ад Брагіна. Можа, нашым піянерам зноў спатрэбіцца гэты пансіянат, тым больш, што "Зубрэнск" мы ўжо саступілі гасцям з Арменіі? Можа, больш клапаціцца траба і аб дзецях Беларусі?

Клапоціцца. Толькі хто як. І хто аб кім. Побач з Атолінам, на зямлі, якая яшчэ нядаўна належала калгасу "Шлях да камунізму", будуюцца дачны пасёлка. Дачы будуць тыя зь нядаўніх супрацоўнікаў апарату, хто трапіў пад скарачэньне. Але ж ня кінеш людзей у бядзе. Вось і уладкоўваюцца. Быццам і не ў Атоліне -- за агароджай. Але ж у агароджы ёсць лаз. Зрабіў крок -- і ты ўжо зноў сярод сваіх. Як добра, што ёсць агароджы, бо якая ж агароджа бяз лазу!

Алег Грузьдзіловіч

ЮРЫДЫЧНАЯ ВУЧОБА:

Пракурору г. Наваполацка
Т. Іванову Г. Н.

З а я в а

Як нам стала вядома, 16 мая 1989 г. адміністрацыйнай камісіяй пры выканкаме Наваполацкага гарадскога савета народных дэпутатаў прынятая пастанова аб прыцягненьні да адміністрацыйнай адказнасці па артыкуле 167 "Кодэкса БССР аб адміністрацыйных правапарушэньнях", прынятым Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 31.03.89 г. і прызначэньні штрафу ў памеры 50 рублёў т. Мурашкі І. В. за выкарыстаньне бел-чырвона-белага сьцяга пад час дэманстрацыі 1 мая 1989 году ў г. Наваполацку.

У сваёй тлумачальнай запісцы т. Мурашка выклаў, што ён выкарыстоўваў бел-чырвона-белы сьцяг у памяць аб камуністах КПЗБ, якія шырока выкарыстоўвалі ў сваёй дзейнасьці як гэты сьцяг, так і герб "Пагоня".

Бел-чырвона-белы сьцяг, як і герб "Пагоня", зьдзяляюцца менавіта беларускімі нацыянальнымі сімваламі, якія шырока выкарыстоўваліся на працягу стагодзьдзяў, як у часы Вялікага Княства Літоўскага, так і пазьней, аж да часоў сталінскіх рэпрэсіяў.

Праціпраўнасьць гэтай пастановы павялічваецца тымі абставінамі, што яна стварае крытычны прэцэдэнт для забароны любой сімволікі /напрыклад: гербаў гарадоў Беларусі, нацыянальных строяў і г. д. / з нацыянальнай і культурнай спадчыны беларусаў.

Дзеянні камісіі зьдзяляюцца наумыснымі дзеяньнямі, скіраванымі на прыніжэньне нацыянальнага гонару і годнасьці, а таксама на прамое і ўскоснае абмежаваньне правоў беларусаў, г. зн. кваліфікуюцца па артыкуле 11 Закона СССР "Аб крымінальнай адказнасьці за дзяржаўныя злачынствы, прынятым Указам ПВС СССР ад 8 красавіка 1989 г.

Зыходзячы з пададзенага вышэй, патрабуем узбудзіць крымінальную справу супраць адміністрацыйнай камісіі.

В. Храмцоў, цэх № 103 з-да "Вымяральнік",
А. Кулік, нач. уч-ка ВА "Палімір" і інш.,
усяго 79 подпісаў.

ГЭТА ЦІКАВА:

ВЫПІСКА З ПРЫКЛАДНАГА КАПТАРЫСУ ВЫДАТКАУ НА
АСВЯТЛЕНЬНЕ ПАЛАЦА КУЛЬТУРЫ ВЕТЭРАНАУ
ВАЙНЫ І ПРАЦЫ

12-2517 вр II-88
ТЭР

1 - этаж

Вестибюль

Люстра большая - 1шт. /20 тыс./

Люстра маленькая - 6шт. /10 тыс./

Бра настенное - 6шт. /3 тыс./

2 - этаж

Зрительный зал

Люстра большая - 1шт., /200 тыс./

Бра настенное - 12шт., /3 тыс./

1 - этаж

Бильярдная

Люстра направленного действия - 2шт. /3 тыс./

Салон

Светильник - 9шт. /1,5 тыс./

Цокольный этаж

Бра настенные - 6шт. /1 тыс./